

Varnitsa ry:n & Tombolo ry:n avoin kirje Itä-Suomen yliopiston historia- ja maantieteen laitokselle

1. Opiskelun yksilöllisistä järjestelyistä saatu palaute ainejärjestöjen jäsenistöltä

Historian opiskelijoiden ainejärjestö Varnitsa ry sekä maantieteiden ja ympäristöpolitiikan opiskelijoiden ainejärjestö Tombolo ry ovat selvittäneet jäsenistöltään, miten opiskelijoiden yksilölliset järjestelyt on otettu opetuksessa huomioon. Palautteiden mukaan opiskelijoiden yksilöllisiä järjestelyitä on annettu niitä tarvitseville, mutta selkeitä puutteita on havaittavissa asian suhteen. Palautteista on tullut kaksi selkeää puutetta esille, jotka tarvitsevat korjausta. Tämän vuoksi me ainejärjestöt olemme päättäneet tehdä avoimen kirjeen Itä-Suomen yliopiston historia- ja maantieteen laitokselle kahdesta syystä. Ensinnäkin, jotta asian käsittely olisi mahdollisimman julkista, koska ainejärjestöjen tehtävänä on edustaa jäsenistöään ja pitää heidän eduistaan huolta. Haluamme osoittaa julkisesti jäsenillemme, että ainejärjestöt pitävät yliopistossa omien jäsenten eduistaan huolta. Toisekseen haluamme osoittaa laitokselle olevamme tosissamme, sillä laitamme ainejärjestömme arvovallan peliin, jotta laitos ymmärtäisi, että olemme vakavissamme tämän asian suhteen.

Ensimmäinen puute koskee yksilöllisestä järjestelystä koskevan informaation saatavuuden hankaluutta. Ne opiskelijat, jotka eivät ole ennen hakeneet yksilöllisiä järjestelyitä, ovat helposti hukassa asian suhteen. Yksilöllisten järjestelyiden haku tapahtuu monen mutkan kautta, minkä vuoksi kynnys hakea yksilöllisiä järjestelyitä voi olla monille korkea. Henkilö, jolla ei ole tarvetta yksilöllisiin järjestelyihin, voi nähdä asian hoitamisen helppona asiana. Mutta samaa ei voi sanoa henkilöstä, joka tarvitsee opiskelussa yksilöllisiä järjestelyitä. Kyseiselle henkilölle tarpeellisen informaation etsiminen, sisäistäminen ja sen hyväksi käyttäminen voi olla huomattavasti hankalampaa verrattuna henkilöihin, jotka eivät järjestelyjä tarvitse. Onkin suurena vaarana, että joku jää vaille yksilöllisiä järjestelyitä, jos hän ei tiedä selvästi omista oikeuksistaan, vaikka hänet olisikin oikeutettu yksilöllisiin järjestelyihin.

Toinen puute koskee laitoksen henkilökunnan suhtautumista yksilöllisiin järjestelyihin. On tullut palautetta, että opiskelija on pyytänyt kurssin vetäjältä yksilöllisiä järjestelyitä kurssin suorittamista varten. Tähän kurssin vetäjä on yksinkertaisesti sanonut, että mene hoitamaan asia

amanuenssin kanssa. Toivoisimmekin jatkossa opettajien ottavan enemmän vastuuta oman kurssinsa suoritusmahdollisuuksista. Kaikkein hälyttävintä on eräältä opiskelijalta saatu palaute, joka kärsii vaikeasta lukihäiriöstä: ”*Olen saanut ihan kommentteja, että kyseessä on höpö höpö juttu ja niinkin rajua palautetta että miksi sitten olen yliopistossa "jos lukeminen vaikeaa"*”. Tämän tyylinen palaute on täysin sopimatonta yliopiston työntekijältä ja se rikkoo hallintolain (434/2003) 3 luvun 9 pykälän 1 momenttia: *Viranomaisen on käytettävä asiallista, selkeää ja ymmärrettävää kieltä.*

2. Lain velvoitukset ja yliopiston ohjeistukset yhdenvertaisuuden suhteen

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 2 luvun 6 pykälän mukaan: *Koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Edistämistoimenpiteiden on oltava oppilaitoksen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia.*

Koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on varattava oppilaille ja heidän huoltajilleen sekä opiskelijoille tai heidän edustajilleen mahdollisuus tulla kuulluiksi edistämistoimenpiteistä.

Koska historia- ja maantieteen laitos tarjoaa historian ja maantieteen opetusta, se on ensimmäisen momentin mukaisesti velvollinen toimenpiteisiin, jotka edesauttavat opiskelun yhdenvertaisuutta. Viime kädessä koulutuksen yhdenvertaisuuden toteuttamisesta vastaa kurssin pitäjä. Syyslukukaudella palataan mahdollisesti lähiopetukseen. Siksi yhdenvertaisuuslain edellä mainitun pykälän 2 momentin uudelleentarkastelu tulee ajankohtaiseksi, jotta etäopiskelusta saadut edut yhdenvertaisuuden suhteen voidaan myös turvata lähiopetuksessa. Edellä mainitun pykälän 3 momentin mukaan historia- ja maantieteen laitoksen ja Itä-Suomen yliopiston on kuultava Varnitsa ry:n ja Tombolo ry:n vaatimukset yhdenvertaisuusasiassa, jotka ainejärjestöinä edustavat historian ja maantieteen opiskelijoita Itä-Suomen yliopistossa.

Samoin lain 3 luvun 15 pykälän 1 ja 2 momentin mukaan: *Viranomaisen, koulutuksen järjestäjän, työnantajan sekä tavaroiden tai palvelujen tarjoajan on tehtävä asianmukaiset ja kulloisessakin*

tilanteessa tarvittavat kohtuulliset mukautukset, jotta vammainen henkilö voi yhdenvertaisesti muiden kanssa asioida viranomaisissa sekä saada koulutusta, työtä ja yleisesti tarjolla olevia tavaroita ja palveluita samoin kuin suoriutua työtehtävistä ja edetä työuralla.

Mukautusten kohtuullisuutta arvioitaessa otetaan huomioon vammaisen ihmisen tarpeiden lisäksi 1 momentissa tarkoitettun toimijan koko, taloudellinen asema, toiminnan luonne ja laajuus sekä mukautusten arvioidut kustannukset ja mukautuksia varten saatavissa oleva tuki.

1 ja 2 momentin mukaan mukautusten pitää olla sellaisia, että ne vastaavat vammaisen ihmisen tarpeita. Siksi laitoksen pitää katsoa, miten opetusta voidaan mukauttaa esimerkiksi vaikeasta luki- ja kirjoitushäiriöstä kärsivälle opiskelijalle. Yhdelle henkilölle tietynlainen erityisjärjestely toimii, mutta toiselle se ei toimi, koska hänen tilansa on erilainen. Laitos on organisaationa lähimpänä ruohojuuritason toimintaa opiskelun suhteen, jonka vuoksi mukautusten käytännön hoitaminen kuuluu laitokselle. Vastuu tämän toteutumisesta on viime kädessä kurssin järjestäjällä, joka vastaa kurssin opetuksesta. Joillakin kursseilla perinteinen lisäajan myöntäminen ei onnistu kurssin luonteen tai sen suoritustavan takia, jonka vuoksi kurssin vetäjän on pohdittava vaihtoehtoisia tapoja antaa opiskelijalle yksilöllisiä järjestelyitä.

Yliopistolain (558/2009) 5 luvun 37 a pykälän 1 momentin mukaan: *Hakijan terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä seikka ei saa olla esteenä opiskelijaksi ottamiselle. Opiskelijaksi ei kuitenkaan voida ottaa sitä, joka ei ole terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään kykenevä opintoihin liittyviin käytännön tehtäviin tai harjoitteluun, jos 43 a §: ssä tarkoitettuihin opintoihin liittyvät turvallisuusvaatimukset sitä edellyttävät ja jos estettä ei voida kohtuullisin toimin poistaa.*

Tässä lainsäätäjän tahto on tulkittava siten, että hakijan heikentynyt terveydentila ja/tai toimintakyky ei saa olla yliopistossa esteenä opiskelulle. Syy tähän on se, että hakijan heikentynyt terveydentila ja/tai toimintakyky ei saa olla esteenä opiskelijaksi ottamiselle. Looginen johtopäätös tästä on se, että samaa on myös sovellettava itse opiskeluun, koska opiskelijan tehtävä yliopistossa on opiskella, jotta tutkinnon vaatimukset tietotaidosta voivat täyttyä.

Itä-Suomen yliopiston ohjeet yksilöllisistä järjestelyistä valintakokeessa ja opinnoissa (Akateemisen rehtorin päätös) (17.9.2019) § 73/2019 (dnro 1057/03.03/2019) sivulla 9 on laitoksen tehtävät yksilöllisten järjestelyiden suhteen:

-Yksilöllisten opintojärjestelyjen tarpeen tunnistaminen ja järjestelyjen toimivuuden seuranta yhdessä opiskelijan kanssa (esim. Hops-keskustelut välineenä tähän)

-osallistuu tarvittaessa yksilöllisten opintojärjestelyjen suunnitteluun tiedekunnan pyynnöstä

-yksilöllisten opintojärjestelyjen käytännön toteuttaminen sovitusti

-koulutuksiin ja prosessin kehittämiseen osallistuminen

-Kielikeskus ja Aducate nimeävät esteettömyydestä vastaavat yhdyshenkilöt, jotka voivat toimia verkostokeskusteluissa laitoksen edustajina. Lisäksi erillislaitokset voivat käsitellä ja päättää yksilölliset opintojärjestelyt oman opetuksensa osalta, jos tarve on vain heidän kurssiaan koskeva

Nämä mainitut tehtävät velvoittavat laitosta pitämään huolen siitä, että yksilölliset opintojärjestelyt toteutuvat ruohojuuritasolla käytännössä. Myöskin toiminnan kehittäminen yksilöllisten opintojärjestelyiden suhteen on olennainen osa laitoksen tehtävää. Edellä mainittujen lakipykälien ja ohjeistuksien mukaisesti laitoksella on suoranainen velvollisuus kuunnella meitä ainejärjestöjä havaittujen puutteiden suhteen ja korjata käytännön toimintansa sellaiseksi, että opiskelijoiden yhdenvertaisuus ja oikeusturva voi toteutua. Laitoksella on monia opiskelijoita, jotka tarvitsevat yksilöllisiä erityisjärjestelyitä opiskelussaan. Heidän oikeusturvastaan olemme huolissamme tässä avoimessa kirjeessä.

3. Varnitsa ry:n ja Tombolo ry:n vaatimukset

Vaadimme laitokselta seuraavien vaatimusten toteuttamista:

- **Yksilöllistä järjestelyä koskevan informaation saatavuuden parantamista**
- **Yksilöllistä järjestelyä tarvitsevien opiskelijoiden parempaa huomioimista laitoksen ja sen henkilökunnan toimesta**

Informaation suhteen laitoksen on parannettava omaa viestintää, jotta opiskelijoilla olisi paremmin saatavilla informaatiota yksilöllisistä järjestelyistä. On totta, että ainejärjestöillä ja ISYY:llä on oma roolinsa tässä asiassa, jotta tieto yksilöllisistä erityisjärjestelyistä voi saavuttaa opiskelijat paremmin. Tätä tehtävää ei voi kuitenkaan ulkoistaa laitoksen ulkopuolisille toimijoille, sillä yhdenvertaisuuslain 2 luvun 6 pykälän 1 momentin mukaan vastuu yhdenvertaisuuden toteutumisesta kuuluu koulutuksen järjestäjälle ja tämän ylläpitämälle oppilaitokselle. Tämän vuoksi laitoksen roolia asiassa on kasvatettava ja informaatiota on kohdennettava paremmin

opiskelijoille, jotta tieto yksilöllisten erityisjärjestelyiden mahdollisuuksista saavuttaisi paremmin opiskelijat. Opiskelijoiden oikeusturva on vaarassa, jos opiskelijat eivät tiedä heidän omista oikeuksistaan.

Informaation saatavuuden suhteen konkreettinen esimerkki on uusille opiskelijoille jaettava fyysinen tiedote, jossa kerrotaan opiskelun yksilöllisistä järjestelyistä ja sen hakemisesta. Yksilöllisistä järjestelyistä enempi tiedottaminen Yammerissa, henkilökohtaista opintosuunnitelmaa luodessa ja muissa yhteyksissä mahdollistaa sen, että tieto yksilöllistä järjestelyistä voi saavuttaa paremmin opiskelijat. Kynnys hakea yksilöllisiä järjestelyitä on oltava matala, koska yksilöllisiä järjestelyitä hakevan henkilön terveydellinen asema on niitä tarvitsemattomaan henkilöön verrattuna huonompi, joka itsessään lisää henkilökohtaista kynnystä hakea yksilöllisiä järjestelyitä omaan opiskeluun. Kynnyksen matalalla pitämisestä on laitoksen kuin myös yliopiston pidettävä huolta.

Laitoksen henkilökunnan suhtautuminen yksilöllisiin järjestelyihin on vaikeampi ongelma selätettäväksi. On selvää, että yliopiston pedagogiikka laahaa muuta opetusmaailmaa jäljessä. Erityisesti ruohonjuuritasolla opiskelijoiden tarpeita yksilöllisiin järjestelyihin ei välttämättä tunnisteta, vaikka opiskelija itse tulisi kertomaan asiasta kurssin vetäjälle. Jotkut kurssin vetäjät tunnistavat opiskelijoiden tarpeet yksilöllisiin järjestelyihin, mutta osalla kurssin vetäjistä tuntuu olevan asiassa haasteita. On ollut jopa tapauksia, joissa kurssin vetäjät vähättelevät hyvin kielteisesti opiskelijoiden tarvetta yksilöllisiin järjestelyihin. Tämän kaltainen suhtautuminen yksilöllisiin järjestelyihin vaarantaa opiskelijoiden yhdenvertaisuutta ja oikeusturvaa, jotka ovat laissa turvattu. Opiskelijan ei tulisi myöskään missään vaiheessa tuntea häpeää ja syyllisyyttä vaatimistaan järjestelyistä, vaikka ne vaatisivatkin kurssin järjestäjiltä ylimääräistä työtä.

Meidän näkemyksemme mukaan paras tapa parantaa tilannetta on tarjota laitoksen opetushenkilökunnalle pedagogista koulutusta opiskelijoiden yksilöllisiin järjestelyihin liittyen. Vastuu tämän koulutuksen toteutumisesta on itse laitoksella. Koulutuksen tavoitteena on päivittää laitoksen opetushenkilökunnan pedagogiset taidot opiskelun yksilöllisiin järjestelyihin liittyen. Täten kurssien vetäjät voivat paremmin tunnistaa opiskelijoiden tarpeet yksilöllisiin järjestelyihin, ja myös järjestää kurssin suoritus siten, että opiskelijoiden yhdenvertaisuus voi toteutua kurssilla. Palautteen mukaan on myös selvää, että joidenkin kurssin vetäjien asenteissa yksilöllisten järjestelyjen suhteen on parantamisen varaa. Kyseessä ei ole siitä, että tietyt opiskelijat pääsisivät

kursseista läpi helpommin kuin muut, vaan kyseessä on lain edellyttämän yhdenvertaisuuden turvaaminen.

Koronapandemia on tarjonnut positiivisia käytäntöjä etäopiskelun suhteen, joita toivomme laitoksen toteuttavan tarjoamassaan opetuksessaan. Etäopiskelun hyödyt esimerkiksi varsinaisen etäopetuksen ja etätenttien muodoissa ovat tarjonneet hyviä työkaluja yksilöllisiä järjestelyitä tarvitseville opiskelijoille. Tämä edesauttaa opiskelijoiden yhdenvertaisuutta. Itä-Suomen yliopisto on varautunut siihen, että syyslukukaudella ollaan perinteisessä lähiopetuksessa. Laitoksen onkin siis pohdittava, että mitä hyviä etäopiskelun käytäntöjä se ottaa käyttöön syksyllä. On ymmärrettävää, että perinteistä lähiopetusta ei voi korvata kokonaan, koska yliopisto ei ole kirjekoulu. Mutta joitakin etäopiskelun elementtejä voidaan ottaa mukaan opetukseen. Yksi esimerkki on hybridiopetus, jossa lähiopetuksen luennot nauhoitetaan ja ne ovat myöhemmin katsottavissa Moodle-alustalla. Joidenkin muiden laitosten kursseilla tämä mahdollisuus on ollut olemassa, ja se on todettu hyväksi käytännöksi.

Tämä avoin kirje on myös huomautus kurssien vetäjille. Opiskelijat eivät ole kursseilla pelkkiä passiivisia opetuksen vastaanottajia, vaan he myös tarkkailevat opetuksen laatua, jotta opetus täyttää yhdenvertaisuuslain vaatimukset. Vaadimme Itä-Suomen yliopiston historia- ja maantieteen laitosta toteuttamaan edellä mainitut vaatimukset, jotta opiskelijoiden yksilölliset opintojärjestelyt ja oikeusturva voidaan turvata lain edellyttämällä tavalla. Olemme ainejärjestöinä valmis avoimeen dialogiin historia- ja maantieteen laitoksen kanssa tilanteen parantamiseksi, mutta olemme myös tarpeen vaatiessa valmis valittamaan asiasta korkeimmille tahoille Itä-Suomen yliopistossa, jos nykytilanteeseen ei tapahdu parannusta. Tämä avoin kirje jaetaan historia- ja maantieteen laitokselle, sekä Varnitsa ry:n ja Tombolo ry:n jäsenille.

Marko Piipponen

Varnitsa ry:n puheenjohtaja

markopii@uef.fi

Krista Leppänen

Tombolo ry:n puheenjohtaja

pj.tombolo@uef.fi

Mikko Hietala

**Varnitsa ry:n varapuheenjohtaja ja
sosiaali- ja koulutuspoliittinen vastaava**
mikhie@student.uef.fi

Miikko Itäpuisto

Tombolo ry:n edunvalvontavastaava
edunvalvonta.tombolo@uef.fi

Hanna Liukkonen

Tombolo ry:n edunvalvontavastaava
edunvalvonta.tombolo@uef.fi